

Rose dækker bord

På min opslagstavle hænger et print af Astrid Holms maleri *Rose dækker bord* [1] i halvdårlig opløsning.¹ Der har det hængt i en årrække. For det er ikke første gang, jeg forsøger at skrive om maleriet, om de tråde, det trækker, forbindelseslinjer mellem Danmark og Skt. Thomas, på tværs af 100 år. Hver gang fingrene har ramt tastaturet, har jeg dog oplevet en tøven, og i stedet for at skrive er jeg begyndt at undersøge: Hvem er *Rose*? Hvor på Skt. Thomas rejste Astrid Holm? Har hun lavet andre værker derfra? Hvad er der på bagsiden af maleriet? Hvad fortæller værket egentlig? Det er, som om jeg, siden jeg lærte maleriet at kende omkring 2015 og første gang følte en trang til at skrive om det, *aldrig rigtig har vidst nok*. Når jeg igen sætter fingrene til tastaturet for at skrive om *Rose dækker bord*, så er det ikke, fordi jeg har fundet ny, banebrydende viden om hverken værket, modellen eller kunstneren. Jeg ville ønske, jeg kunne skrive et essay om, hvem *Rose* var. Om hendes liv, hendes navn, hendes arbejde og drømme. Det kan jeg ikke, i hvert fald ikke endnu. I stedet vil jeg forsøge at tilgå materialet på en ny måde, som det, det egentlig altid har været for mig: en række spørgsmål, en undren, et arbejde at tænke sammen med. Det vil formodentlig altid blive ved med at være et forsøg. Et forsøg på at nærme sig. Og netop det forsøgsvis, det uprøvede, er grunden til, at dette portræt af *Rose* er så vigtigt. Ikke kun for mig personligt, men også for faget kunsthistorie.

Skt. Thomas

Rose dækker bord er malet på Skt. Thomas, en del af det daværende Dansk Vestindien, i 1914. Det forestiller en kvinde, *Rose*, der iført en stor, rosa kjole er ved at dække et bord: blomsterbuket i vase, frugtopstillinger med bl.a. en ananas. Fra venstre side falder et stærkt lys ind på opstillingen og fanger især farverne i *Roses* kjole, ind i det intime rum, som udgør maleriet, som sad maleren, og nu den, der ser på værket, med til bords. Maleriet er skabt af Astrid Holm, der d. 12. maj 1914 ankom til Skt. Thomas med Ø.K.'s fragtdamper S.S. Samui. I en dansk kontekst havde Holm en perifer rolle, idet hun aldrig blev en del af den kanon af mandlige kunstnere, der regerede på den danske kunsts scene på den tid.² I Paris var hun en del af det nordiske avantgardistiske miljø og studerede formodentlig, i hvert fald en overgang, på Matisse's maleskole. At især Matisse var hendes kunstneriske forbillede, kommer til udtryk i Astrid Holms bearbejdning af farveflader i sine malerier; det er farverne, der bygger malerierne op i næsten flade rum, selvom det aldrig bliver lige så fladt som Matisse's værker. Og så er Astrid Holm inspireret af Matisse i sine motiver, i de *steder*, hun maler: Collioure, Bretagne. Hvor Matisse rejste til Marokko og Algeriet og malede haitianske modeller i sit atelier, så er det dog et andet koloniale dominansforhold, der viser sig i Holms maleri: den dansk-vestindiske forbindelse.

[1] Astrid Holm: *Rose dækker bord*, 1914.
Olie på ugrunderet lærred, 97,7 x 79 cm.
Statens Museum for Kunst.

Det er muligt at danne sig et indtryk af, hvad Holm ellers har malet fra sit ophold på Skt. Thomas. Efter hjemkomsten udstillede Astrid Holm nemlig på Den Frie Udstillingsbygning på en fællesudstilling med Jais Nielsen. *Rose dækker bord* var det dyreste af Astrid Holms værker på udstillingen. I værkfortegnelsen fra udstillingen fremgår titler som *Udsigt fra mit Hus paa St. Thomas*, *Udsigt fra Delinois' Hill* og *Kalvefolden ved Frenchman's Bay*, der alle er malerier [2]. Ligeledes har Holm haft udarbejdet en række akvareller med titler som *St. Thomas By*, *Hasselt Island* og *Bluebeard's Hill, Tegning*.³ Titlerne giver et indtryk af de forskellige steder på Skt. Thomas, som Astrid Holm har befundet sig: Charlotte Amalie, Frenchman's Bay, Delinois' Hill, Nordsiden af Mafolie, Hasselt Island, Bluebeard's Hill, "Fortet". På Det Kgl. Bibliotek findes der en skitse af havnen i Charlotte Amalie, malet med udsigt ud mod havneløbet (Abildgaard 2019, 132). Det landskab, som Astrid Holm synes at have været interesseret i, har i lige høj grad

været landskaber og bymiljøer samt huse. Fra de internationale auktioner kan man desuden se, at der for en række år siden blev solgt et værk fra Skt. Thomas med udsigt over havnen i Charlotte Amalie. Ud fra det grå og grynedede billede, der kan søges frem på nettet, ser det stilistisk ud til at lægge sig tæt op ad Astrid Holms værker fra havnen i Collioure.

Hvad var Astrid Holms interesse i at male *Rose*? I sin ansøgning om støtte fra Kunstakademiets rejsestipendie til rejsen til Vestindien skriver Holm, at "Understøttelsen søges særligt for at blive sat i stand til at holde model og udføre større dekorative arbejder [...]"⁴. Er det mødet med *Rose*, som stipendieansøgningen foregriber? Betyder det, at *Rose* blev betalt? Stod hun model til mere end dette ene maleri, hvis hun blev "holdt som model"? Hanne Abildgaard skriver, at man må "[...] gå ud fra, at det ikke først og fremmest var et ønske om at arbejde efter sorte modeller, der lå bag rejsen" (2019, 121). Det er vanskeligt, uden kildemateriale fra Holm selv, at finde ud af, hvorvidt

13)	Fisk	150 Kr.
14)	Foraar, Bretagne	100 —
15)	Stille Vejr, „	75 —
16)	Heste ved Stranden	150 —
17)	Rose dækker Bord	600 —
18)	Blomster i et Vindue	500 —
19)	Bordet ved Havedøren	400 —
20)	Kalvefolden ved Frenchman's Bay	400 —
21)	St. Thomas' Havn	350 —
22)	Udsigt fra mit Hus paa St. Thomas	350 —
23)	Kilden i Skoven	200 —
24)	Skitse	75 —
25)	Foraar, St. Thomas	300 —
26)	Banantræ	100 —
27)	En Vase med Blomster	200 —
28)	Udsigt fra Delinois' Hill	250 —
29)	Badende Kvinder	150 —
30)	Blomster	150 —

— 6 —

[2] Side fra Astrid Holm. *Jais Nielsen*, udstillingskatalog fra Den Frie Udstilling, 1915.

det var en primær intention eller ej at male sorte modeller, men med et værk som *Rose dækker bord* bliver det tydeligt, at det i hvert fald var en af de ting, der kom ud af rejsen. Og kunne det egentlig ikke have været et primært ønske for Holm? Holm er i hvert fald ikke den eneste i tiden, der portrætterer sorte modeller. Jais Nielsen arbejdede sammen med modellen Euphrasie i Paris, ligesom også Vera Nilsson – Holms nære veninde og kollega – portrætterede sorte modeller.⁵

I bogen og forskningsprojektet *Posing Modernity* fokuserer Denise Murrell (2018) på de modeller, der har været overset i kunsthistorien, primært hos Matisse og Manet. Hvad, spørger hun, repræsenterer – “poserer” – sorte modeller som Laure i Manets *Olympia*? Konklusionen er: modernitet. Murrell (2018, 4) argumenterer for, at skiftet i den måde, hvorpå de sorte modeller afbildes – fra “eksotisk Anden” til en del af hverdagslivet – er en del af det, der gør moderne kunst moderne. Hvorfor ikke se Astrid Holms værk som en del af samme bevægelse

mod “moderniteten”, som hendes lærer, Matisse, ifølge Murrell er en del af? Hvor det selvfølgelig er umuligt at sige, præcis hvad Holms *intention* har været med sin rejse, så er *Rose dækker bord* det eneste bevarede maleri fra rejsen til Skt. Thomas i offentlig eje, så selvom hendes ønske ikke først og fremmest har været at male sorte modeller, så er det det, der står tilbage: *Rose*.

Roses maleri

Denise Murrell tager udgangspunkt i det berømte *Olympia*, som det er svært ikke at se referencer til i Astrid Holms *Rose*. Manets maleri indeholder to personer, hvoraf den ene er Laure, tjenestepigen, der holder en buket blomster. Som Murrell (2018, 56) viser, er maleriet et tegn på modernitet, fordi det peger ind i det moderne byliv med en voksende gruppe af frie sorte fra de franske kolonier – en af disse altså Laure. *Rose* mimer på mange måder Laure: Blomsterne er i samme blå, røde og hvide nuancer, og selvom farven er langt mere afdæmpet, er

også Lares kjole rosa. Men hvor Laure præsenterer sin blomsterbuket for Olympia, så er den hvide kvinde i Holms maleri trådt ud af lærredet; Holm er selv den hvide kvinde, for hvem den sorte kvinde arbejder. Ligesom *Olympia* er udtryk for et magthierarki, er også *Rose dækker bord* det. Og hvor Manet malede bylivet og den parisiske kunstscene ind i sit maleri, så er Astrid Holm – måske især set i tråd med hendes værker fra Bretagne og Collioure – på vej *ud af* storbyen. *Rose dækker bord* er malet på Skt. Thomas, der med sine 10.678 indbyggere⁶ ikke har været en hovedstad for Astrid Holm, der kom næsten direkte fra Paris. På den måde lægger Holms malerier fra Skt. Thomas sig måske i højere grad op ad kunstnere som Matisse og Gauguin’s “søgen væk”, omend der samtidig er en reference ind i Manets skildring af bylivet; der er stadig bygninger i de få værker fra Skt. Thomas, det er ikke ren natur.

Så hvem er *Rose*? En virkelig person, må man antage, men også en malerisk undersøgelse. Malingen er malet på i det, der i værkets tilhørende tilstandsrapport, udført af SMK’s konservatorer ved erhvervelsen, kaldes et “tyndt dækkende farvelag”. Lærredet er ugrunderet, og flere steder er det stadig synligt. I forgrunden har vi selve stillebenet – bordet, der er ved at blive dækket: der er en ananas, et fad med frugter, service og ikke mindst en stor buket røde blomster i en brun vase. Bag ved bordet ses så hende, hvis arbejde betyder, at bordet er dækket: *Rose*. Mest af alt ser vi faktisk hendes rosa kjole. En rosa kjole, der er bygget op af fede, pastøse strøg af flere forskellige farver. Højlyset er ikke skabt af hvid, men er bygget op af mintgrønne toner – mest iøjnefaldende er den lille trekant af grønt lys forrest på *Rose*s bryst. Den rosa farvemasse – den flerfarvede rosa farve – dækker det meste af *Rose*s krop. Ud over kjolen, den massive, lyserøde form, er *Rose*s arme og ansigt synlige. Men ikke synlige på samme måde. Armene er malet akavet op, der er noget helt galt med proportionerne, og den arm, der går om bag blomstervasen, forsvinder næsten ud i ingenting. Det er, som om Astrid Holm har villet male *Rose*, men for alt i verden villet undgå de arbejdende hænder. *Rose dækker bord* er Astrid Holms arbejde, men det skjuler, bogstaveligt talt,

*Rose*s eget arbejde. Hendes hænder forsvinder om bag vasen og bordet. *Rose*s kropsholdning er tydeligt orienteret mod bordet, men var det ikke på grund af titlen, så ville man ikke nødvendigvis se *Rose* som arbejdende, men som en del af den stillestående opstilling, det “stille liv”.

Også ansigtet er svært at tyde; malet i forskellige nuancer af brun, der næsten falder i ét med baggrundens ligeledes brune farver. Ser *Rose* ned på blomstervasen, eller er øjnene lukkede? Selv helt tæt på er det svært at se; øjet udgøres kun af en sort markering med penslen. Hvad der til gengæld er synligt, er den måde, hvorpå den rosa farve næsten spejles fra kjolen og i *Rose*s kinder, næse og læbe. Her er det ikke de grønne farver, der fungerer som en slags højlys som på kjolen, men derimod den rosa farve selv. Det kan næsten se ud, som om ansigtet lyses op af farven. Sammenlignet med blomsterbuketten, som *Rose* er ved at arrangere, nærmest knitrer den rosa kjole af farve. De røde blomster er malet med forholdsvis enkle penselstrøg uden større bearbejdning af farvespillet, og selvom de hvidere blomster med en blå maling popper mere ud, så er det ingenting i sammenligning med det farvespil, der er i *Rose*s kjole: lilla, lyserøde, grønne nuancer. På sin vis bliver *Rose* gennem kjolens farveeksplosion en del af blomsterbukken; dens forlængelse eller måske endda det *egentlige* blomsterflor i maleriet. Der, hvor kjole og buket mødes, har Holm ligefrem malet kjolen *ind over* buketten. Set helt tæt på finder der en opløsning sted mellem kjolens og buketkens sfære.

Roses arkiv

Hvilke arkiver kan man søge efter *Rose* i? Det første, umiddelbart oplagte spor at forfølge ville være Astrid Holms arkiver. Problemet er, at disse ikke findes. Breve til og fra hende, skrifter m.m. er i stedet spredt ud over forskellige andre arkiver, gemt i mandlige kollegaers efterladte papirer eller i større, kunsthistoriske arkiver: Kvindelige Kunstneres Samfund, Kunstakademiets. Her spiller problematikken omkring køn ind. Som Hanne Abildgaard (2019, 15-16) peger på, så har der, fordi Astrid Holm var kvinde, ugift og barnløs, ikke været nogen til at samle hendes arkiv – det samme skete for mange af hendes kvin-

Datum.	De Reisendes Navne.	Hvorfra.	Fartøj.	Kaptajn.	Anmærkning.
1914.					
Maj 5.	Sept. Bouley, Stephen Williams, James Adams of Ellis Henry of S. Bern.	Christiansstedt.	Skt. "Dannebrog"		
6.	José A. Davila	Christiansstedt.	S. S. "Olauswald"		76.
8.	Passagerer: Christian Jensen, Hans Hendrich, Henry Jensen, Thomas og J. Peters.	Christiansstedt.	Skt. "Dannebrog"		
8.	John E. Washington, Sr., Samuel Robinson, J. Peters, Oscar Hammond.	Do.	Do. "Vejdehøjt"		
8.	Oscar Mathiasen, Peter O. Andersen, Wilhelm Petersen, Maria Ladegaard, Rosanna Smith, Augusta Worsøe, Andrew Hunt.	Frideriksborg.	Skt. "Dannebrog"		
8.	2 Passagerer i Transit (uden navn)	Danmark.	S. S. "Dannebrog"		77.
9.	Louis Jacobsen, James J. Thomas, Lars Lindberg, Joseph Albrecht, John O. Peters, Arnold S. Jensen, Patrick James, Henry Jacobsen, Oscar Jacobsen, Thomas Smith, John John Thomas og John og James Thomas.	Frideriksborg.	Skt. "Dannebrog"		
9.	Christophersen og Følster.	Frideriksborg.	Skt. "Dannebrog"		78.
10.	Passagerer i Transit.	Leverød.	S. S. "Olauswald"		79.
11.	Isabella Petersen, Christ. Petersen, Hans Hendrichsen og J. Petersen Jens.	Frideriksborg.	Skt. "Dannebrog"		
12.	James James Knudsen, Peter Richard Knudsen med Lilla H. Knudsen Knut og Johan Tellefsen Knudsen Erik og Vilhelm Knudsen Knudsen Jens Knudsen Knudsen, Peter Knudsen Peter Knudsen Knudsen, Peter Knudsen Peter Knudsen Knudsen, Peter Knudsen Peter Knudsen Knudsen.	Christiansstedt.	Skt. "Dannebrog"		
12.	Frideriksborg skibet Peter og J. Knudsen og J. Knudsen med J. Petersen.	Frideriksborg.	S. S. "Lønne"		80.
12.	James Watson, William James, E. Jensen.	Frideriksborg.	Skt. "Dannebrog"		
14.	H. Petersen	Frideriksborg.	Skt. "Dannebrog"		
14.	H. og J. Petersen med Peter	Frideriksborg.	S. S. "Lønne"		81.
14.	Walter Little	Frideriksborg.	Skt. "Dannebrog"		
14.	Edgwick Watson, David Thomas, Oscar Jensen.	Christiansstedt.	Skt. "Dannebrog"		

delige kollegaer med samme sociale status. Og dog er der alligevel noget materiale om kunstneren, når man trawler arkiverne igennem, som Abildgaard har gjort; gennem hendes uddannelse og udstillingspraksis er hun ikke blevet glemt, omend hun er svær at finde oplysninger om.

Desværre bringer Astrid Holm i arkiverne os ikke som sådan nærmere oplysninger om *Rose*. *Rose* findes selvfølgelig i kraft af sin tilstedeværelse af pigment på lærred i en form for større kunsthistorisk arkiv, men oplysninger, der rækker ud over de æstetiske, som værket i sig selv giver, er der ikke. Derfor er en anden mulighed de koloniale arkiver. Ved salget af Skt. Jan, Skt. Croix og Skt. Thomas til USA i 1917 blev arkiverne vedrørende de tre koloniale

besiddelser delt mellem USA, Danmark og (i meget ringe grad) Jomfruerne. Materialet vedrørende Skt. Thomas' havn, hvortil Astrid Holm ankom, befinder sig i dag i Nationalarkiverne i Washington D.C. En enkelt side fra disse arkiver, som jeg har fundet digitalt, viser Astrid Holms ankomsttidspunkt: 12. maj 1914 fra København med skibet S.S. Samui [3]. Derudover præsenterer det (måske) et nyt spor, "Anmærkning 80" yderst i højre spalte. Kunne her gemme sig en adresse på, hvor Astrid Holm boede? Hvem hendes kontaktperson var? Kunne det give yderligere idéer til andre arkiver, der kunne krydstjekkes med? For nu er "Anmærkning 80" et koldt spor; anmærkningerne er ikke at finde i selve protokollen, og pga. Covid-19

Number of families or housekeeping on the property.	Names of all persons residing on the property. Children not christened are put down as 'boys' or 'girls'.	Males.	Females.	Where born.	If not born in the Danish West India Islands, year of settlement there.	Age, the completed year.	Religion or the church that the person attends.	Married, unmarried, widower, widow, divorced.	Relative state in the family.	Each person's title, office, trade, living.	Deaf and dumb, blind, idiot, insane, suffering from leprosy or elephantiasis.	Observations concerning temporary absence from the Island and other remarks.
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
1	Rosa Hatchett.		1	St. Thomas	Sister	35	Lutheran	unmarried	Sister	Trover		
	Gustave Hatchett.	1		debo	Brother	27	debo	debo	Brother	Sailor		
	James Peterson.	1		debo	Brother	23	debo	debo	Brother	Clerk		
1	Julia White		1	Tortola	1908	45	Methodist	unmarried	Mother	washer		
	Frances White	1		debo	1910	22	debo	debo	Daughter	servant		
	Melita White	1		debo	1902	18	debo	debo	debo	Trover		
	Rose Ham	1		debo	1907	23	debo	debo	Niece	servant		
	Clemencia White	1		debo	1910	20	debo	debo	debo	washer		
Alfred Harrigan	1		debo	1908	13	debo	debo	Son	Coalworker			
1	James Raphael	1		Tortola	1878	43	Methodist	unmarried	Father	Coalworker		
	Amalia Raphael	1		debo	1910	20	debo	debo	Daughter	symstress		
1	Emile Steele	1		St. Thomas		27	Roman	unmarried	husband	Sailor		
	Sarthe Goodridge	1		debo		17	Marivian	debo	wife	servant		

St. Thomas 2^d Feb 1911
V. St. Jorde
G. V. Armanie

<
[3] Passagerliste for ankommende skibe til Skt. Thomas, U.S. Virgin Islands, The National Archives at Washington, D.C.

er det i skrivende stund ikke muligt at konsultere arkiverne i Washington. På den måde er arkiver også i bund og grund utroligt skrøbelige steder, afhængige af politiske og sociale udviklinger.

En anden mulighed er at gå uden om Astrid Holm og søge direkte efter *Rose* i arkiverne for Skt. Thomas. I 1911 var der eksempelvis en folketælling i Dansk Vestindien. I optællingen blev der registreret navn, køn, fødselssted (evt. år for bosættelse i Dansk Vestindien), alder, religion, civilstand, familierelation, arbejde eller titel, sygdomme, observationer [4]. I denne folketælling fremgår 18 kvinder med navnet *Rose*:⁷

[4] Opslag fra folketællingen i Dansk Vestindien 1911 med navnet *Rose Ham*. Skt. Thomas, Charlotte Amalie, Dronningens Kvarter, s. 754. Rigsarkivet, København.

I Charlotte Amalie, Dronningens Kvarter:

Rose Constance Kjeldsen, født på Tortola, 26 år
Rose Bastian, født på Skt. Croix, 38 år, husholderske
Rose E. Van Putten, født på Skt. Eustatius, 25 år, husholderske
Rose Hatchett, født på Tortola, 15 år
Rose Ham, født på Tortola, 23 år, tjenestepige

I Charlotte Amalie, Kongens Kvarter:

Søster Rose Gertrude, født i Amerika, 36 år
Rose Conner, født på Anguilla, 36 år, tjenestepige
Rose Thomas, født på Anegada, 7 år
Rose Ingram, født på Skt. Thomas, 54 år, vaskekone
Rose Faris, født på Skt. Croix, 48 år

I Charlotte Amalie, Kronprinsens Kvarter:

Rose Ann Smith, født på Skt. Eustatius, 58 år, vaskekone

Rose Mitchel, født på Skt. Thomas, 64 år, syerske

Rose Hodge, født på Jost Van Dyke, 74 år, sælger

I Skt. Thomas' landdistrikter:

Rose Zeng, født på Skt. Thomas, 1 år

Rose Smith, født i Tulta(?), 47 år, arbejder

Rose Adam, født på Skt. Thomas, 43 år

Ann Rose Berry, født på Skt. Barthélemy, 27 år,
vaskekone

Rose Escobado, født på Tortola, 36 år

På trods af alle de forbehold, der måtte være (nogle af navnene er muligvis hvide kvinder, eftersom man ikke registrerede "race", *Rose* i maleriet kan sagtens være flyttet til Skt. Thomas efter 1911, *Rose* er ikke et lille barn eller en gammel kone), så lister jeg her alle navnene, for at de ikke blot forbliver et tal (18) i folketællingen. For det tilfælde, at *Rose* måske er iblandt. Fødestedet har jeg taget med for at vise den store mobilitet internt i Caribien. Hvert navn og hver oplysning synes at gemme på en historie og en skæbne, men det er ikke folketællingens opdrag at fortælle. Det er at gøre regnskab, at tælle. Derfor lister jeg også navnene her for at pege på, hvor lidt oplysninger sådanne koloniale arkiver egentlig rummer. Hvor uendeligt begrænsede de er. De lokker med viden og dybde, men giver uendeligt lidt.

Saidiya Hartman (2008, 2) skriver om koloniale arkivers begrænsninger: Det er bestemte personer og elementer, der er gemt i arkivet, og nogle personer vil for altid blive gemt og glemt i arkivet. Selvom Hartman skriver om arkiver direkte relateret til slavegørelse og slavehandel, så er hendes pointe vigtig, også i forhold til andre koloniale arkiver, for hvad er det, man nogensinde vil kunne finde i arkiver, der er skabt for at gøre mennesker til tal og opgørelser, ikke til levende væsener? Omvendt kan de koloniale arkiver gemme på vigtige informationer, der ikke er at finde andre steder, som bl.a. Charmaine Nelson har vist i sin læsning af efterlysninger af bortløbne slavegjorte mennesker som en slags komplicerede og voldelige portrætter.⁸

Jeg overvejer: Hvilke andre dele af de koloniale arkiver ville kunne indeholde oplysninger om *Rose*? Findes der breve fra Astrid Holm fra Skt. Thomas? Hvor? Hvad indeholder "Anmærkning 80"? Skrev eller malede *Rose* selv? Hvor er hendes arkivalier?

Afsluttende bemærkninger

Jeg præsenterede engang mit arbejde med *Rose dækker bord* og Holms øvrige værker fra Skt. Thomas på et forskningsseminar på Københavns Universitet. Jeg blev efterfølgende spurgt, hvorfor jeg ikke i stedet beskæftigede mig med nogle af de kunstnere og kunstværker, der er mere information om, som f.eks. Emilie Demant Hatts, der ligesom Astrid Holm rejste til Jomfruøerne, og som jeg havde nævnt i mit oplæg. Det er ikke et dumt spørgsmål, men i løbet af de år, jeg har forsøgt at skrive om *Rose dækker bord*, er jeg blevet stadig mere optaget af at beskrive det ufærdige kunsthistoriske arbejde, værket er en del af. Samtidig er det de seneste år blevet stadig mere tydeligt, at der er et fornyet fokus på, hvem de sorte modeller i den europæiske kunsthistorie er; der er et behov for en viden, der ikke har været før i faget.⁹ Men hvad er det for en viden, man håber at finde? Som jeg håber at finde? Når jeg her skriver den kontinuerlige mangel på viden frem, er det for at påpege, hvor central en del af det koloniale projekt usikkerhed og ikke-viden er. For mig at se krystalliserer *Rose dækker bord* dette stadige arbejde med at forstå og opklare, uden at der kan findes en egentlig løsning eller et egentligt resultat. Eller, sagt på en anden måde: Det at arbejde med det kolonihistoriske er en konstant øvelse i at fremskrive uvidenhed og tvivl.

NOTER

- 1 Værket blev erhvervet til Statens Museum for Kunst i 2008.
- 2 Den primære kilde til Astrid Holms liv og værker er Hanne Abildgaards publikation fra 2019, der er baseret på et stort arkivarbejde med at finde oplysninger om en kunstner, der egentlig var skrevet ud af den danske kunsthistorie (Abildgaard 2019). *Rose dækker bord* er desuden genstand for en større analyse i den upublicerede ph.d.-afhandling "Kvinder, sindssyge og populærkultur: Dansk modernisme omkring Første Verdenskrig" af Inge Lise Mogensen Bech (Aarhus Universitet 2019).
- 3 På efterårsudstillingen i Aarhusforeningen (1918) udstillede Holm derudover værker som *Udsigt over St. Thomas' Havn og Doktorens Duer. St. Thomas*. På mindeudstillingen for Astrid Holm i Kunstforeningen 1939 fylder motiver fra Sct. Thomas ligeledes en del blandt de udstillede værker. Her nævnes bl.a. værker som *Papegøje i vindue, Vestindien* og *Udsigt over havet, Sct. Thomas*.
- 4 Kunstakademiets arkiv. Gengivet i Abildgaard 2019, 121.
- 5 På udstillingen i 1915, hvor Jais Nielsen og Holm udstillede sammen, viste Nielsen to malerier med titlen *Studie af dansende Neger I+II*, så *Rose* har ikke været den eneste sorte model i denne udstilling, omend den eneste navngivne. Abildgaard (2019, 157-161) berører i sin bog om Astrid Holm tilstedeværelsen af sorte modeller i København og nævner bl.a. William Campbell, der formodentlig har været model på Ernst Goldschmidts kunstskele, ligesom hun foreslår, at et af Vera Nilssons portrætter fra 1915 muligvis kan være af Hamilton Jackson.
- 6 <https://www.virgin-islands-history.org/timeline/sidstefolketaelling-paa-danske-besiddelser-vestindien/> (sidst tilgået 13. december 2020).
- 7 Rigsarkivet: "Danmarks Statistik: Folketælling 1911, Vestindien". Arkivet er digitaliseret og kan findes her: https://cs.sa.dk/archive_series/43 (sidst tilgået 12. december 2020).
- 8 Charmaine Nelson, "Fugitive Slave Advertisements and/as Portraiture". Forelæsning holdt på Københavns Universitet 28. maj 2018.
- 9 Natasha A. Kelly, der fokuserer på modellerne Milly, Nelly og Sam, som flere af Die Brücke-kunstnerne portrætterede, har udtalt, at en af de største udfordringer for kunsthistorien i det 21. århundrede er at finde ud af, hvem de sorte modeller er (interview i forbindelse med udstillingen "Kirchner & Nolde: Til diskussion" (SMK og Stedelijk Museum Amsterdam 2021)). Se også Natasa A. Kellys (2021) arbejde med Milli, Nelly og Sam, som arbejdede for Ernst Ludwig Kirchner. Også bogserien *The Image of the Black in Western Art* (Harvard University Press) skal nævnes som en vigtig gennemgang af sorthed i vestlig kunsthistorie.

LITTERATUR

- Abildgaard, Hanne. 2019. *Astrid Holm & Co*. Hellerup: Øregård Museum.
- Hartman, Saidiya. 2008. "Venus in Two Acts". *Small Axe* 12/2 (26): 1-14.
- Kelly, Natasha A. 2021. "The Social Context of Art: Black Bodies as Seismographs of Colonial (Dis-)Order". I *Kirchner and Nolde: Expressionism. Colonialism*, 156-61. München: Hirmer Verlag.
- Murrell, Denise. 2018. *Posing Modernity. The Black Model from Manet and Matisse to Today*. New Haven: Yale University Press.